

Ana
Šverko

Kako se gradi(o) suvremeni Split?

DAROVAN TUŠEK, *Arhitektonski natječaji u Splitu, 1996.- 2005.*,
Društvo arhitekata Splita / Sveučilište u Splitu,
Fakultet građevinarstva, arhitekture i geodezije,
Split, 2013., str. 399,
ISBN 978-953-57431-1-8; 978-953-6116-54-6

Trećom knjigom u nizu koja se bavi arhitektonskim natječajima u Splitu, Darovan Tušek je u punom smislu postao suvremenik složenih procesa promišljanja prostora o kojima sustavno piše. Arhitektonski su natječaji posebno važan segment arhitektonsko-urbanističkog djelovanja; još od natječaja za atensku akropolu, 2.500 godina se razvija put regulacije odnosa između ekonomskog, političkog i kulturnog interesa s jedne i arhitekta s druge strane, koji u konačnici treba rezultirati artikulacijom društvenih želja i potreba u prostoru.

Knjigu o arhitektonskim natječajima u periodu 1996. – 2005. autor objavljuje dvadeset godina nakon obrane doktorske disertacije pod naslovom *Valorizacija doprinosa arhitektonskih natječaja izgradnji Splita u razdoblju između dva svjetska rata*, koja je ukoričena 1994. godine kao prva znanstvena knjiga s područja arhitekture u izdanju splitskog Društva arhitekata. Primarni motiv te publikacije bio je upozoriti na vrijednost arhitekture 20. stoljeća te stvoriti bazu za daljnju valorizaciju i zaštitu vrijednih urbanističkih i arhitektonskih ostvarenja bez obzira na starosni kriterij, koji u pravilu dominira u gradovima raskošne graditeljske baštine ranijih razdoblja. Dvije godine nakon prve knjige, u kojoj je obuhvaćen period od 1918. do 1941., uslijedio je nastavak u kojemu su zastupljeni splitski arhitektonski natječaji u razdoblju od 1945. do 1995. godine. Tu se autor iz pozicije pisanja o nedavnoj prošlosti posve približio suvremenosti. U narednoj etapi svoga istraživanja obuhvatio je pak

natječaje od 1996. godine sve do današnjih dana, no radi opsega građe odlučio je razdvojiti temu na dva dijela. Odabrao je kao prijelomnu 2005. – godinu donošenja splitskog Generalnog urbanističkog plana, kada se u novim okolnostima bitno povećao i sam broj natječaja.

Prvo od uvodnih poglavlja knjige posvećeno je ulozi Društva arhitekata Splita u provedbi natječaja, strukovne udruge koja je od 1988. godine izuzetno aktivna na nivou grada, i u čijoj je organizaciji provedena većina natječaja navedenih u knjizi, a drugo

ovom periodu. Prema prvonagrađenim natječajnim radovima podignuti su na kampusu Studentski dom i Studentski centar te zgrada tri fakulteta, a u tijeku je i realizacija zgrade Filozofskog fakulteta.

Tih deset godina na prijelazu stoljeća obilježila su u planiranju splitske gradograde zapravo dva velika projekta. Uz sveučilišni kampus, to su opsežni projekti POS-a: na Brodarici, koji je 2007. godine izveden, i na području Kila, čija je realizacija započela 2012. godine. Osim toga, kronološki su obrađeni prvi i drugi natječaj za splitsko rodilište, natječaj za Franjevački klerikat, za zdravstvenu školu, za poslovnu zgradu na križanju Ulice Domovinskog rata i Dubrovačke te za Centar Petrićevo u Podstrani.

Knjiga prati natječaje u višestruko prijelaznom razdoblju, iz ratnog u mirnodopsko, poslijeratno doba; iz društvenog u privatno vlasništvo. U arhitektonskoj prezentaciji to je razdoblje prelaska s tradicionalnog, manualnog, na digitalno crtanje. Iza vizualne prezentacije ovako složenog pregleda događaja u knjizi stoji vještina grafičkog oblikovanja Viktora Popovića, koji je zasigurno imao izuzetno težak zadatak oko usklađivanja tako raznorodnog slikovnog materijala. Oblikovanjem prema visokim estetskim kriterijima kojima se pedantno prilagodio sadržaju, učinio je knjigu dodatno ugodnom za čitanje.

Svoju novu knjigu Darovan Tušek u predgovoru duhovito naziva knjigom koja nikomu od sudionika neće biti simpatična, budući da piše o kolegama – suvremenima, u sustavu u kojemu nužno postoje dobitnici i gubitnici, a prostor između realnosti i ideala je pun stranputica. Ne zanima ga samo realizacija u prostoru i promišljanja prostora u projektima koji su i dalje nerealizirani; važna podtema knjige je sama natječajna procedura. Za razliku od ranijih knjiga, propusti i manjkavosti tijekom natječaja koji se ovdje iščitavaju izravno se tiču tekuće procedure. Početni motivi autorova istraživanja arhitektonskih natječaja proširili su se tako od dokumentacije i valorizacije recentne arhitekture i urbanizma, do doprinosa poboljšanju samog

natječajnog procesa. Pogled unazad s upravo ovako kratkim odmakom od događaja omogućuje konstruktivnu, primjenjivu kritiku na javne natječaje koji su pred nama, a koji će nužno biti praćeni medijskim i političkim pritiscima, ali čije odluke ne bi smjele ovisiti o njima.

U završnom poglavlju sintetizirani su podaci o sudionicima natječaja, donesena je statistika nagrađenih i apostrofirani su oni koji su se najčešće natjecali. Tu su i zaključne napomene o članovima ocjenjivačkih sudova i kratak pregled značajki svih navedenih natječaja. Nakon zatvaranja korica ove knjige, otvara se niz daljnjih razmišljanja potaknutih mogućnošću komparacije koju pruža građa sakupljena na jednom mjestu. Jer glavni likovi ove knjige nisu arhitekti, nego arhitektura. Nudi se mogućnost usporedbe kvalitete projekata i nerealiziranih mogućnosti grada, svojevrzni analogni Split koji je mogao nastati realizacijom drugih, trećih nagrada, ili otkupljenih rješenja, ili na nekim sasvim drugačijim inicijativama, čime se gradi čvršća i promišljenija platforma za buduće djelovanje u prostoru.

Darovan Tušek odabrao je ulogu sveobuhvatnog promatrača, koji poštuje rad i ocjene žirija, donosi istovremeno različite poglede i ostavlja prostor za individualnu prosudbu. Ne samo radi tematike, već i radi načina prezentacije građe, knjigu vrijedi preporučiti kako studentima i stručnjacima, tako i širokoj publici.

Kada predočimo građevine koje su realizirane putem obrađenih natječaja, vidimo da one u bitnoj mjeri određuju današnji Split. Krenemo li od autorovih početaka bavljenja ovom temom, postajemo svjesni da je velik dio suvremenog grada nastao upravo putem arhitektonskih natječaja. U uvodnom dijelu Darovan Tušek je najavio skori nastavak, koji bi obuhvatio period natjecanja od 2006. godine do sadašnjeg trenutka, pa s nestrpljenjem očekujemo još jednu "antipatičnu" knjigu, jednako edukativnu i poticajnu, koliko uzbudljivu, zanimljivu i dinamičnu. x